

Opojne droge na povjerenje

NAPOMENA: Autori priče su mladi novinari, koji su radili pod supervizijom Centra za istraživačko novinarstvo (CIN), u okviru programa Mediacentra iz Sarajeva „Slobodni glasovi: promicanje slobode izražavanja i slobode medija u BiH“.

Novinari su u 14 apoteka na području Sarajeva i Istočnog Sarajeva bez recepta kupili lijekove koji se mogu koristiti kao opojne droge. Izdavši ih bez recepta, apotekari su prekršili zakon o sprečavanju zloupotrebe droga, rezultat je istraživanja mladih novinara, provedenog pod okriljem Centra za istraživačko novinarstvo (CIN) iz Sarajeva.

Novinari su tokom tri dana obišli 46 apoteka na području Sarajeva i Istočnog Sarajeva i bez recepta u 14 apoteka kupili Apaurin i Lexilium. Pojedine apoteke za to nisu ni izdale račun, kršeći tako i poreske propise.

Aktivne supstance Apaurina i Lexiliuma – diazepam i bromazepam iz grupe benzodiazepina – nalaze se na listi psihotropnih tvari. Ove tvari Zakon o sprečavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga Bosne i Hercegovine (BiH) tretira kao opojne droge. Često ih koriste ovisnici o težim drogama. Ove materije mogu izazvati: poremećaj koordinacije pokreta, smetnje pri pamćenju, probleme sa vidom, zbunjenost, depresiju te druge nuspojave. U uputstvu za pacijente koje se nalazi u kutijama Apaurina i Lexiliuma je navedeno da se izdaju samo uz ljekarski recept. U uputstvu je upozoreno i da ovi lijekovi utječu na sposobnost upravljanja automobilima.

Bivši narkoman, 26-ogodišnji član Kluba bivših ovisnika iz Sarajeva, svjedočio je u okviru ovog istraživanja da je kao maloljetnik kupovao ove lijekove bez recepta:

„Ma ništa, šta će ti to, daj pare samo!“ Počeo je konzumirati

po dvije-tri tablete iz zabave, a vremenom je tu dozu povećao na 50 tableta dnevno.

Kasnije je počeo kupovati i veće količine da bi ih prodavao. „U Lukavici (op. a. Istočno Sarajevo) nisu davali preko 20 kutija“, rekao je on.

Lijekovi iz grupe benzodiazepina upotrebom kroz duži period izazivaju ovisnost.

Primarijus dr. Amir Balić, specijalista neuropsihijatar iz Zavoda za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo, objasnio je kako se korištenje ovih lijekova duže od tri mjeseca smatra nekontrolisanim i „nakon tog vremena može doći do ovisnosti o benzodiazepinima“.

Balić kaže kako je sve veći broj osoba koje koriste benzodiazepine. Često su to Apaurin i Lexilium.

Predstavljajući se kao studentica koja je upravo pala na uvjetnom ispitu, novinarka je u pet apoteka na Palama kupila tri kutije Apaurina i dvije kutije Lexiliuma. U svakoj od tih apoteka su joj najprije rekli kako se ti lijekovi izdaju samo na recept, ali su lijek ipak prodali.

U Apoteci „Expera“ dobila je Apaurin od 2mg, s tim da je apotekarki morala obećati da će naknadno donijeti recept. Tom prilikom dala joj je i lične podatke koje apotekarka nije provjerila. Apotekarka je izdala lijek, ali ga nije naplatila, objasnivši da će to uraditi kada dobije recept. U ponovljenom razgovoru novinari su upoznali apotekarku sa njenim propustom. Objasnila je da svakako nije izdala račun jer lijek nije ni naplatila. Izdavanje lijeka pokušat će pravdati na način da ode do ljekara kojeg će zamoliti da joj napiše recept za lijek koji je izdala. Na pitanje novinara da li je to moguće bez ličnih podataka osobe koja je kupila, odgovorila je: „Često dođe papirić sa pečatom ljekara, bez imena i prezimena, i mi ovdje upisujemo ime i prezime pacijenta“.

CIN je prije dvije godine objavio istraživanje o zloupotrebama recepata u Unsko-sanskom kantonu (USK). Novinari CIN-a su otkrili da su pojedini ljekari i apotekari izvlačili novac iz Zavoda zdravstvenog osiguranja (ZZO) USK-a preko prepravljenih recepata. Jedan ljekar je za mjesec dana propisao oko 600 lažnih recepata, dok su neke apoteke na regularne recepte dopisivale veće količine propisanog lijeka. Takve recepte su kasnije naplaćivali od ZZO-a.

Recept za korupciju

Apotekarka Apoteke „Biljana Pharm“ na Palama je prodala novinarki Apaurin od 2mg. Rukovoditeljica apoteke Biljana Gluhović je kasnije objasnila da u situacijama kada se sažale na pacijenta, izdaju lijek na povjerenje.

U nastavku novinari su razgovarali i sa Nevenom Vuksanović, apotekarkom koja je prodala lijek. Na pitanje kako će pravdati izdavanje lijeka, odgovorila je: „Ja sam imala sa strane jedan recept koji je bio propisan mojoj majci koji nikad nije podigla i ja sam to iskoristila“.

Promet diazepama i bromazepama u 2016. godini iznosio je nešto manje od 7.3 miliona KM i za skoro pola miliona maraka je veći nego godinu ranije, podaci su Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH.

U Sarajevu su se novinari predstavili kao osobe koje traže lijekove za majku. U osam od 26 apoteka su uspjeli kupiti lijek, iako nisu imali recept.

Rukovodilac privatne apoteke „Medical-Iz“ u kojoj je kupljen lijek novinarima je rekao kako oni u apoteci „procjenjuju da li čovjek laže ili ne, da li je ozbiljan ili ne“. On je rekao i da će apotekarki koja je prodala lijek od plate odbiti 130 KM.

Zineta Čičak, rukovoditeljica Apoteke „Otoka A2“, rekla je u razgovoru sa novinarima da nije moguće lijek koji se propisuje kupiti bez recepta. Kada su joj novinari rekli da su uspješno kupili Lexilium od 1,5mg, odgovorila je da će vlasnik apoteke reagovati na način da se to ubuduće više nikome ne ponovi i „da ne može više izdati nikome ništa, pa makar umro ovdje“.

Senad Biberović, voditelj Kluba bivših ovisnika, bio je ovisnik o heroinu, ali je zloupotrebljavao i benzodiazepine. „U međuvremenu sam pet puta završio na hitnoj od benzodiazepama. Više puta nego od heroina“, ispričao je on.

Tokom kupovine lijekova bez recepta novinari nisu dobili fiskalni račun u šest apoteka, od čega je njih pet u Sarajevu

i jedna na Palama.

Zakon o fiskalnom sistemu Federacije BiH i Zakon o fiskalnim kasama Republike Srpske propisuju da je obveznik dužan izdati fiskalni račun klijentu, bez obzira da li to on zahtijeva.